

Írott vonalak, rajzolt mondatok

Vojnics-Rogics Réka interjúja Bosnyák Viktóriával
és Dudás Győzővel gyerekekről, könyvekről,
pedagógiáról és a közös alkotásról

Mi történik akkor, ha egy író és egy illusztrátor nem külön-külön munkálkodnak egy köteten, hanem közösen alkotnak világot? Ha a szavak és a képek egymást építik, formálják, vitatják és inspirálják – miközben a gyerekek tanulnak, nevetnek, sőt olvasóvá válnak? Bosnyák Viktória író, fordító és Dudás Győző illusztrátor, képregénykészítő mára már elismert szerzőpárossá forrtak össze, akik könyvekkel, személyiségükkel és jelenlétükkel gyerekek (és persze pedagógusok) ezreit támogatják – legyen szó az olvasástanulás első lépéseitől a helyesírás- és szókincsfejlesztésen át a komplexebb érzelmek előhívásáig. Ketten együtt eddig nem kevesebb mint ezer író-olvasó találkozót tartottak iskolások számára, és több mint félszáz (ha pontosak akarunk lenni: 56) olyan könyvet tarthatunk a kezünkben, melyek mindkettőjük kézjegyét magukon hordozzák, köztük a méltán népszerű *Tündérboszorkány* meseregény-sorozat, valamint a Rém jó Könyvek és a Tengernyi Tudás széria, melyek újabban saját kiadójuk, a Tintató gondozásában jelennek meg. De vajon hogyan születnek meg ezek az ismeretterjesztést és esztétikai nevelést egyszerre végző könyvek, és hogyan zajlik a közös alkotómunka? A Szépirodalmi Figyelő olvasói számára Dudás Győző és Bosnyák Viktória nemcsak szerzői-kiadói együttműködésükről, a gyerekeknek tartott író-olvasó találkozók világáról és a könyvpiac működéséről mesélt, hanem az olvasóvá neveléssel kapcsolatos személyes tapasztalataikról, alkotói koncepciójukról is megosztották gondolataikat.

– Mivel foglalkoztatok azelőtt, hogy elkezdtetek tevékenykedni a gyerekirodalmi színtéren?

Győző: Kilencvenkétben két jó barátommal megalapítottuk a képregényalkotó Három Madár Műhelyt, melynek kilenc évig tartó fennállása alatt az akkoriban megjelenő napi-, heti- és havilapoknak készítettünk képregényeket, a Blikktől a Hungexpo lapján át a Cash Flow-ig. Ezek az újságok érdekes módon rendszeresen közöltek akkoriban képregényeket, és – mindhármunk megdöbbenésére – mi

voltunk azok, akikről rendeltek. Nekünk ez azért volt furcsa, mert anyagainkat többségében abszurd humor jellemezte, de mindegy is, mert mi ettől függetlenül nagyon-nagyon élveztük. Az olvasók már valószínűleg kevésbé.

Viktória: Nekem is a kilencvenes évek közepén kezdődött el az írói pályám. Elvégeztem az ELTE-t angol–német szakon, utána rögtön elmentem gyesre. Addigra nyilvánvalóvá vált számomra, hogy nem fogok tanítani, viszont tini korom óta hobbiszinten fordítottam. Felső

Dudás Győző és Bosnyák Viktória

tagozatos koromra már jól tudtam németül, nagyjából ötödikes lehettem, amikor egy háború előtti írógéppel elkezdtem csak úgy, saját szórakoztatásomra lefordítani egy német gyerekregényt. Ebből aztán persze nem lett semmi, mert 11 évesen nem gondol bele az ember, hogy azt a könyvet akár már le is fordíthatták őelőtte. A fordítói pályám végül egy családi barát közbenjárására indult el: Kőváry György, az osztrák PEN Club elnöke ajánlott be Janikovszky Évának a Móra Kiadóba. Az akkori főszerkesztő, a nagy tapasztalattal rendelkező szaktekné, Balassa Anna pedig egyből ki is utalt nekem egy könyvet – bármilyen előzetes próbafordítás nélkül. Tulajdonképpen mi emiatt vettünk számítógépet. Ezen aztán korrektül megcsináltam a fordítást, ami megnyitotta az utat további fordításokhoz és egyéb szakmai feladatokhoz. Így lett némi fogalmam a könyvkiadásról.

– Hogyan fordultatok ezután kifejezetten a gyerekirodalom felé?

Győző: A kilencvenes évek óta állandóan rajzoltam, de tizenöt évig egy webes cégnél dolgoztam mint grafikus. 2015 körülre azonban eluralkodott rajtam a hiányérzet, és megint csak a rajzolásból szerettem volna élni. Valami isteni szikra folytán jutott eszembe, hogy attól, hogy a felnőtteket már nem érdekli annyira ez a műfaj, a gyerekek még igenis nyitottak lehetnek rá. Elkezdtem nézegetni, hogy a gyerekönyvek milyen illusztrációkkal jelennek meg, és őszintén szólva azt gondoltam, hogy ilyeneket én is tudnék rajzolni. Ekkor talákoztam az Arany Vackor pályázattal, amelynek 2017-ben elnyertem az egyik különdíját. Sajnos abból végül nem származott semmi kézzelfogható, ezért összeállítottam egy kéthavonta frissülő portfóliót, amivel aztán bombázhattam a kiadókat. Mire a szerkesztőségek szép lassan elkezdtek tőlem rendelni, addigra már digitálisan is megtanultam rajzolni.

Viktória: Az írás konkrétan az ikerlányaim tizedik születésnapja előtt kezdődött, amikor is már lehetett előre látni, hogy a nagy napra sajnos nem fog megjelenni a Harry Potter következő kötete. Erre megkérdeztem őket, hogy írjak-e nekik én egy könyvet? Válaszként igent kaptam, azzal a megkötéssel, hogy „jó, de az a Harry Potter legyen”. Végül kiegyeztünk abban, hogy lesz némi hasonlóság: iskolában játszódik, lesz benne humor, és nem maradnak ki a varázslatok sem. Viszont a két ünnepelt is szerepelhet benne. Így született meg a *Tündérboszorkány*. Közben én ekkor már lektorként dolgoztam a Móránál, és tudod, hogy van ez: ha már véleményeztél rengeteg könyvet,

akkor azt gondolod magadról, hogy te tudod, milyen a jó könyv. De amikor bevittem a kiadóhoz a *Tündérboszit*, a főszerkesztő Balassa Anna elsápadva fogadott azzal, hogy „Jaj, Viki, már te is azt hiszed, hogy tudsz írni? De kár, pedig olyan jóban voltunk!” Három nap múlva egyszer csak csöngött a telefonom, a vonal túlsó végén Pannika kérdése lebegett: „Mit szólnál, ha a regényedet változtatás nélkül közölnénk?” Nekem ez az egész próba-szerencse kérdése volt, ha ő akkor szakmailag nem találta volna elég jónak a könyvet, én biztosan nem írtam volna többé egy mondatot se.

– Ezek szerint már mindketten otthonosan mozogtatok a gyermekkönyves szcénában, amikor is összehozott benneteket egy bizonyos projekt. Mesélnétek erről a találkozásról és arról, hogy miként indult a közös munka?

Viktória: A Rém jó Könyvek sorozatomhoz kerestünk illusztrátort. Ez a Knézics Anikó ötlete alapján készülő pedagógiai könyvcsalád az első osztályos diákok olvasásfejlesztését tűzte ki célul, a szöveg nélküli első résztől az egyre komplexebb szövegű füzeteken át egészen nyolc szintig lehet eljutni benne. Az illusztrátorkeresés úgy zajlott, hogy én leírtam két oldalon, milyen stílust szeretnék – kitérve a világra, a karakterekre, a célokra –, és aztán több alkotó készített próbarajzokat. Hogy kiknek küldték el, nem tudhattam, és ők sem, hogy nekem csinálják a próbarajzot. Ez így volt fair. És nem a dramaturgia kedvéért mondom, de a név nélkül beérkezett munkák közül az – mint később kiderült: Győzőé – maradt utoljára, amelyik nemcsak hogy a pályaművek közül megszólított, hanem aminél konkrétan azt éreztem, hogy ez az ember az én fejemmel gondolkodik. Sőt! Még jobb is, mint amit én kigondoltam volna. Nem csak egyetlen rajz volt abban a csatolmányban, hanem egy egész, kidolgozott világ, komplett karakterekkel, hátterekkel, ötletekkel. Akkor már tudtam, hogy ez a projekt körülbelül két évig fog tartani, úgyhogy jól meg kell válogatnom, kivel fogok dolgozni. De éreztem, hogy Győzővel a közös munka olajozottan fog működni. Nem tévedtem. Azóta, vagyis már nyolc éve kizárólag együtt alkotunk könyveket.

Győző: Jól emlékszem, egyszer csak hívtak a Mórától, hogy válassz-e próbarajzot. Akkorra már rájöttem, hogy Magyarországon kizárólag illusztrálásból nemigen lehet megélni, de azért elolvastam az anyagot, és megtetszett. A mai napig pontosan itt van előttem a tartalma: „legjobb lenne, ha ez a történet egy szigeten játszódna,

ahol olyan szörnyek élnek, akik kicsit undorítóak, de szerethetőek”, továbbá leírva, hogy milyen típusú karakterek szerepeljenek benne, stb. Nekem a Vikivel való első közös munkában volt egy kis technikai malőr, ami miatt, rám egyáltalán nem jellemző módon, a próbarajzhoz csak a dokumentum első oldalát olvastam el – nem vettem észre, hogy kettő van. De valahogy mégis olyan lett, mintha minden instrukciót figyelembe vettem volna. Utólag azt hiszem, az volt a kulcs, hogy nem akartam „gyerekkönyvesen” illusztrálni, csak úgy, ahogy én alapvetően rajzolnék.

Viktória: Igen, és az volt az érdekes, hogy úgy csinálta meg, mint ha mindent részletesen áttanulmányozott volna, amiket én kértem. Voltaképpen nemcsak összegyúrta, hanem átfolyatta saját magán is. Azóta is ilyen módon, egyszerre két fejjel tudunk gondolkodni. Szerintem teljesen máshogy írok, amióta Győzővel intenzív munkakapcsolatba kerültünk.

– *Vagyis már az elején látszott, hogy kompatibilisek vagytok egymással. Hogyan zajlik ez a – hogyan is mondtad – „két fejjel gondolkodás”? Az alkotási folyamat során mennyire szóltok bele a másik munkájába?*

Viktória: Az első perctől kezdve rengeteget telefonáltunk, végtelen sokat chateltünk, és kellett a számtalan személyes találkozás is. Mind a mai napig csupán segítjük, inspiráljuk egymást, ezzel alapozva meg a tökéletes egységet. Klasszikus beleszólásra, irányításra semmi szükség.

– *Azért a szöveg és a kép keletkezésének viszonylatában mégiscsak kell lennie egy kronológiai sorrendnek, nem? Bár más-más részfeladatot végeztek el a könyvgyártás folyamatában, valamilyen szinten bizonyára befolyásoljátok egymás munkáját is.*

Győző: Persze. Viki először is megírja az anyagot, amit aztán én megrajzolok. Egyébként mindig mondom neki, hogy írjon bármit, ne törődjön azzal, hogy meg lehet-e rajzolni, az az én dolgom. De azért egyszer mégis kértem egy jó nagy változtatást: a Rém jó Könyvek egyik epizódjában ő száz struccot képzelt el. Főszereplőnek. Két hetem volt erre a munkára, ezért kértem, hogy ne legyen száz darab belőle, mert megbolondulok. A gyerekek még képesek, és megszámlálják! Náluk ezzel nem lehet csalni. Végül Viki annyira aranyos volt, hogy itt akkor csak húsz struccot írt nekem. De én szeretem a kihívásokat. Képregényt már az elektronokról is rajzoltam... Nem tartom

magam kiemelkedő rajzolónak, viszont nagyon szeretek lehetetlennek tűnő dolgokat megvalósítani.

Viktória: Egy idő után rájöttem, hogy muszáj lesz figyelembe vennem Győző érdekeit is, de amúgy korábban senki másnak nem bólintottam volna erre rá. Ha én száz struccot mondok, akkor az száz strucc. Régen egyáltalán nem gondoltam arra, mit lehet lerajzolni. Most már azonban mindig ott motoszkál bennem, hogy „vajon Győző ezt hogyan oldaná meg?” Sőt, sokszor direkt úgy írok meg valamit, hogy előre nevetek azon, mit is kezd vele.

– Tanultatok-e valamit a másiktól a közös munka hatására, illetve hogyan inspiráljátok egymást alkotóként?

Győző: Az biztos, hogy Viki előtt nem dolgoztam antropomorf állattal. Ezekről igyekeztem magam távol tartani. Másrészt régen mindenféle vad nevetek adtam a szereplőimnek, mint Perisztaltikhosz, ehhez képest Mihály, a sirály vagy egy Lajos nevezetű csiga egészen örökényi.

Viktória: Megtanultam vizualizálni a saját mondataimat. Nem egyszerűsítek, mert tudom, hogy az illusztrátorom bármit meg tud oldani, de már másként írok meg jeleneteket. Amit Győző csinál, az egyszerre otthonos és különleges. Ez a világ nem annyira elvont vagy abszurd, hogy ne tudnám, hol vagyok, hanem ő inkább a hétköznapi élet furcsaságait emeli ki. Amióta együtt dolgozunk, írás közben folyamatosan ott van bennem, hogy vajon Győző ezt hogyan fogja majd megrajzolni. Így született például a *Pacák a pácban* is, a Rém jó Könyveken végzett hosszú, intenzív munka közben. Csak rögtönöztem egy kis versikét, amiből ő néhány perccel később már meg is rajzolta a figurát. Annyira inspiráló volt, hogy azonnal megírtam az egész történetet.

– Az a fantáziavilág, amit felépítettetek – és itt most a vizualitás és textualitás intenzív összefonódását is értem –, lehetőséget ad arra, hogy az egyes könyveket önállóan, de akár sorozatként értelmezve is olvassuk. Miben rejlik a sorozatok ereje, különösen a gyerekirodalomban?

Viktória: A sorozat biztonságot ad. A gyerek és a szülő is tudja, hogy mire számíthat a következő kötet olvasásakor/megvásárlásakor. Vicces, de minden író-olvasó találkozáson van egy maroknyi gyerek, akik annyira lelkesek, hogy követelik a Tengernyi Tudás-sorozat legnépszerűbb kötetének, *A sirály a király?*-nak a folytatását. Miközben

egyébként van „folytatása”, csak nem tudnak róla. Én előre eltervezetten ritkán írok sorozatot – inkább önálló történeteket szeretek kitalálni, amiket csak akkor folytatok, ha igény van rá, és ha én is érzem a motivációt. Így kisebb rajtam a teher, és nem is szeretem a cliffhangert – azt automatikusan disznóságnak tartom –, meg azt se bírom, ha csak üzleti okból van folytatás. Viszont ha egy könyv világában annyira el tudsz merülni, hogy tényleg „belülre kerülsz”, akkor utálod, ha vége lesz a sztorinak. Még akkor is, hogyha tényleg kitették a pontot a végére. A jó tévésorozatokkal is így van ez...

Győző: Amiket akár újra meg lehet nézni. A könyveket meg újra elolvadni, szóval nem is kell, hogy mindenképpen legyen folytatás. Egyébként a Tengernyi Tudás és Tengernyi Kaland címen megjelenő közös köteteink egyetlen nagy univerzumot alkotnak, tehát mondhatni, sorozatba rendeződnek: a korábban más kiadóknál megjelent sorozatot újraillusztráltam, Viki pedig kibővítette olyan kerettörténetekkel, amelyek egy közös világba kapcsolják a régi és új megjelenésű könyveinket egyaránt.

Viktória: Abszolút. A könyvek új kiadásában rengeteg apró mellékszál is van, például, hogy honnan tudja a sirály (*A sirály a király?*-ből), hogy mely szavak írandók „ly”-vel. A felturbózott történet szerint ez azért van, mert régen a sirály a Tengernyi Kaland-sorozatban szereplő medve kapitánnyal együtt szolgált egy hajón, ahol ő eredetileg hajószakács lett volna. Mivel azonban nem tudott főzni, és rosszul bírta a tengeri utakat, a kabinjában töltötte az idejét, és ott egy magyar értelmező kéziszótárt olvasgatott – így tanulta meg a „j”-t vagy „ly”-t is.

– Tintató néven saját kiadót is alapítottatok. Nem mehetek el amellett, hogy rá ne kérdezzek: honnan jött ez a víz iránti vonzódás? Mert lássuk be: itt van a Tintató Kiadó, amely kiadja többek között a Tengernyi Kaland és a Tengernyi Tudás-sorozatot. Másrészt az is érdekelne, hogy meg lehet-e igazán élni „tengernyi kalandot” a mai hullámzó gyerek-könyvpiaccon?

Viktória: Kezdjük a kiadónk nevével! A Tintató fontos szerepet játszik első, már említett közös könyvünkben, a *Pacák a pácban* címűben, ahol egy bizonyos papírtapír a Tintató partján folyton csak tintát inna, a tinta viszont próbálja megúszni ezt, ezért átalakul mindenféle dologgá, furcsa állattá, sőt mértani idomokká is. Mondhatjuk, a Tintató partja a mi forrásvidékünk. A tenger téma pedig onnan indult, hogy Győző megmutatta nekem a görög mitológián

alapuló és a görög szigetvilágban játszódó *Perisztaltikhoszeia* című képregényét, amelyben olyan gyönyörű, nüansznyi, de részletgazdag tengereket ábrázolt, hogy azonnal eldöntöttem: rá fogom venni, hogy nekem is rajzoljon tengert. Így jött létre Körtemájér-Sercli kapitány és egyfős legénysége, valamint a Hovatovább-sziget világa. A dolog pénzügyi részére rátérve: hiába 3-4 sikeres könyv, mindketten tudtuk, hogy abból, hogy „csak” írunk vagy rajzolunk, nem lehet megélni. Háromezer eladott példány már sikernek számít Magyarországon, de ez még mindig csak 6-7% bevételt jelent az írónak. A kiadók korlátai miatt sokszor kellett kompromisszumokat kötni, ezért aztán 2019-ben megalapítottuk a saját kiadónkat. Azt terveztük, hogy csak az új, közös könyveinket adjuk ki, de közbeszólt a Covid. Az első könyvünk három nappal a karanténállapot előtt jelent meg, így a boltokba sem jutott el. Gyorsan kiderült, hogy magánkiadásban akkor érdemes dolgozni, ha van húzócélmű, ami biztos alapot ad a fennmaradáshoz, tulajdonképpen ezért hoztuk át a Mórától a *Sirályt*. Mivel szeretjük csinálni a kiadást, ezért sorban egymás után több könyvet is áthoztuk végül.

Győző: Azért tudtuk ezt a kiadói projektet megvalósítani, mert mindkettőnknek van tapasztalata és kapcsolata a könyvkiadás különböző területein. Én a gyártás technikai oldalát ismerem, a tördelést, a nyomdai előkészítést, a színek kezelését, Viki pedig a marketinget és a szövegírást. Ez a kettő együtt adja ki azt a tudást, amire szükségünk van a saját kiadónkhoz. És igen, így nagyon más dolgozni. Például nincs limitálva, hogy hány rajz készülhet a kötethez. Nem tördelik be előre a szöveget, hanem én döntöm el, hova mit rajzolok. Itt minden munkafolyamat a miénk: írás, illusztrálás, terjesztés, marketing. Ez nemcsak szabadabb, hanem vizuálisan is izgalmasabb. Például Viki könyvei esetében más illusztrátoroknak a rajzolás folyamata sokkal kötöttebb volt: megkapták a betördelt szöveget, és a képeket szigorúan az oldalakhoz igazítva, gyakran ugyanazt a jelenetet kellett újra megrajzolni. Nálunk ez most másképp működik, nincs oldalszámhoz kötve a kreativitás.

– *Milyen kihívásokkal jár, amikor újra kell illusztrálni egy könyvet, a már megjelent, ismert illusztrációk után nehéz a saját ízlésedre formálni a szövegvilágot?*

Győző: Az elején rémisztő volt elképzelni, hogy Viki olyan könyvét illusztráljam, amit korábban más – például Szűcs Édua – rajzolt

Illusztráció A cseles bálnales című kötetből

meg, ráadásul az ő munkáit nagyon szeretem. Eleinte direkt kerültem, hogy megnézzem, más hogyan rajzolta meg, de aztán rájöttem, hogy fölösleges: úgyis a saját stílusomban alkotok. Most már bármilyen könyvet elővehetek anélkül, hogy ez nyomást gyakorolna rám.

Én eleve másképp is dolgozom: a képregényes formanyelvet használom, inkább a folyamatokat szeretem megmutatni, és kedvelem a „kuckós”, részletgazdag jeleneteket.

– Viktória, veled előfordult már – a korábban említett univerzumteremtésen kívül –, hogy egy már megjelent könyved szövegét újra kellett gondolnod?

Viktória: Igen, például a *Tündérboszorkány*-trilógiát a közelmúltban erősen átdolgoztam. Az elmúlt huszonöt évben annyit változott a világ, hogy azt vettem észre, a gyerekek már nem értenek meg belőle bizonyos helyzeteket. Nem történelmi dokumentumokat szeretnék hátrahagyni, hanem olyan könyveket, amelyek minél tovább használhatóak, aktuálisak maradnak. A modernizálás főleg abból állt, hogy a mára eltűnt tárgyakat és szokásokat lecseréltem vagy megmagyaráztam. Például a vonalas telefont ki kellett hagyni, és helyette új megoldást találni, hiszen így a szereplőnek nem kell kimennie az előszobába a beszélgetés idejére. Egészen más lesz a szituáció.

Az újraillusztrált *Tündérboszorkány*-trilógia borítói

– Villámkérdés: ha három „címkével” kellene jellemeznetek a saját stílusotokat, akkor mik lennének ezek?

Gyöző: Érzelmek, mozgás és színek. Az erős kontúrok használatát még régről hozom: ezelőtt 30-40 évvel, amikor az ember fekete-fehér újságoknak dolgozott, tussal rajzolt vastag kontúrokat, a szürkeárnya-

latot pedig nem szürke árnyalattal, hanem raszterrel, azaz vonalkázással vagy pöttyözéssel csinálta. Ahhoz ma már nincsen türelmem, hogy pointilista módra pöttyökkel töltsék ki egy képet, de digitálisban azért nagyon élvezem. Különösen tetszik a dolognak az abszurditása, amikor egy eredetileg fekete-fehér technikát komplementer színekkel csinálók meg, például piros alapra ráteszem a zöld pöttyöt.

Viktória: Én azt mondanám, hogy: humoros, hagyománytisztelően újszerű és kulturálisan széles körű. Amennyire csak lehet, igyekszem beletenni mindazt az összművészeti tudásanyagot, amit éppen megenged a keret. Néha talán azon is túl. Aztán meg reménykedem, hogy valami megmarad belőle az olvasónál. Mindenesetre a képzőművészetet nagyon szeretem, de most például a szókincsbővítésre fókuszálok. A Tintató Kiadóval új munkafüzeteket készítünk az eddig megjelent összes könyvemhez. A pedagógiai feladategyüttest a legtöbb kötetünkhöz Hevérné Kanyó Andrea elismert pedagógus írja, mi pedig Győzővel kibővítjük, hozzáadjuk azt a „kulturális pluszt”, amit éppen gondolunk. Például hogy ne csak a képzőművészetet emeljem ki: az *Ezt nevezem!* című kötet állatfigurái okán a munkafüzet egyes fejezeteit a híres zeneszerző, Camille Saint-Saëns *Állatok farsangjából* vett tételeivel hozom mozgásba. A tanítók leterheltek, a munkájukat szeretnénk segíteni azzal, hogy felkínáljuk nekik adott esetben ezt a zeneművet konkrét leírásokkal, időintervallummal, motivációval.

Győző: Ez a tevékenység nagyon fontos számunkra. Szerencsére sikerült megtalálnunk azt az utat, amiből származik annyi bevételünk, hogy fenntarthatjuk magunkat az eredeti elképzeléseink megvalósításával is. Adhatunk humort és tömény színeket, de közben kultúrát is.

– *A nevetek sok gyerek, szülő és pedagógus számára ismerősen csenghet, hiszen munkásságotok erősen kapcsolódik a pedagógiához, főként az általános iskolai oktatáshoz. Mit tapasztaltok a mai gyerekekkel kapcsolatban?*

Viktória: Több mint háromezer író-olvasó találkozózná vagyok túl, és egyre több gyereknél látom azt, hogy kifejezéstelen arccal üli végig a foglalkozást. Nem azért, mert nem figyel, vagy mert nem tetszik neki a szöveg. Nemcsak az összpontosítás, de a másokkal való kapcsolódás, az érzelmek kommunikációja is kezd nehézkessé válni. Győző rajzaiban pont ezt szeretem: ott vannak bennük az érzelmek. És ezek

megtaníthatóak, sőt ugyanolyan fontosak, mint mondjuk a helyesírás. Vagy talán még fontosabbak is. Ezért kell odamenni a gyerekekhez és pedagógusokhoz, házhoz vinni a könyvet, a rajzot, az élményt.

Győző: A rajz segít az érzelmek felismerésében és kifejezésében. Az illusztráció valójában híd a szöveghez, az olvasásértéshez is. Másrészt a gyerekeknek élmény kell. Ha látják, hogy valami vicces, érdekes, szép – máris figyelnek. A pedagógusoknak is eszköz lehet ez: vizualitással elérhetőek azok is, akiket a szöveg nem vonz. Például ezért illusztráltam újra *A Pál utcai fiúkat*, persze Viki unszolására. Ő pedig lábjegyzeteket írt hozzá, hogy a mai gyerekek is értsék a régi kifejezéseket. Nagyon várom, hogy legyen időm arra is, hogy ugyanezért a *János vitézt* is megrajzoljam, a saját stílusomban. A közeljövőre nézve nagyszabású tervünk, hogy egy olyan többkötetes mese- és versgyűjteményt írjunk és rajzoljunk, mely a kezdő olvasónak is megadhatja az olvasás élményét. Pergő történetekkel, vicces rajzokkal, élénk színekkel és változatossággal szeretnénk ellensúlyozni a kütyük negatív hatását. Ebben a legnagyobb kihívás nem is az előállítás lesz, hanem az, hogy eljuttassuk ezt az információt a tanárokhoz.

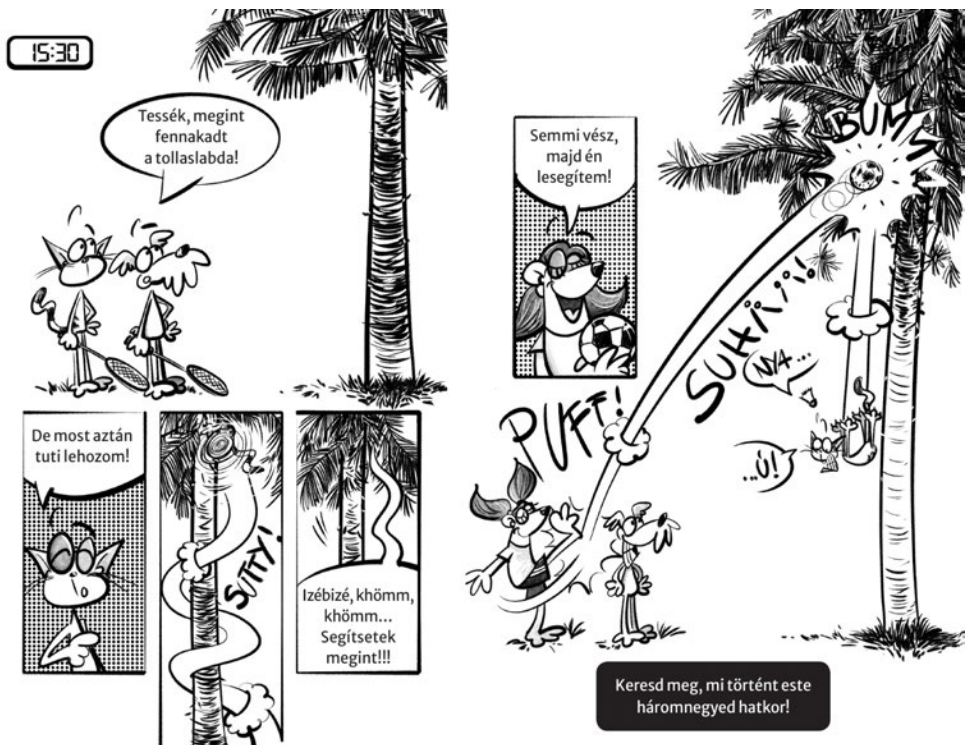
– *Milyen konkrét tanácsot tudnátok adni azoknak a pedagógusoknak, akik szeretnék olvasóvá, irodalomkedvelővé nevelni a gyerekeket?*

Viktória: Sokszor kontraproduktívnak érzem, ahogyan a kötelező olvasmányokkal dolgoznak az iskolában. Gyakori módszer, hogy a könyvet hónapokig, heti lebontásban olvassák és elemzik, apró darabokra szedve. Ez szerintem teljesen elveszi az élményt – felnőttként sem így olvasnánk egy minket érdeklő regényt. Több értelmét látom, ha a gyerekek rövidebb idő alatt, önállóan végigolvassák a művet, majd néhány óra erejéig intenzíven foglalkoznak vele az irodalomórán. Így több olvasmány is belefér a tanévbe, és nagyobb eséllyel alakul ki olvasási kedv. A leglelkesebb pedagógusok egyébként projekteket építenek a könyvek köré: a Tengernyi Tudás-sorozat lehetővé teszi az irodalom és nyelvtan összekapcsolását a matematikával, környezetismerettel, zenével stb. *A cseles bálnales* például a mértékegységek átváltását is tanítja játékos formában – a történetben az a kérdés, mekkora is valójában egy bálna. *A Tikk-takk* az óra leolvasását mutatja be, és gyakoroltatja analóg és digitális formában is. A gyakorlást nyolcvanoldalnnyi képregénnyel oldottuk meg a történeten belül. Talán erre a könyvre vagyok a legbüszkébb, de sajnos egyelőre kevésbé terjedt el, mint más műveim. Az alsós matematika szakos kollégák nem tudnak róla, hogy ez esetben egy irodalmi mű is lehet eszköz

Az újrajllusztrált A Pál utcai fiúk

a tantárgyukhoz. Ha tudnák, hogy ebben a könyvben benne van a magyarázat és a gyakorlás is, biztosan javasolnák a szülőknek, hogy szerezzék be.

Képregény a Tikk-Takkból

– A se nem szögletes, se nem kerek erdő világában a helyesírás, de leginkább a nyelv körül forognak a szereplők gondolatai, a nyelv természete okozza a bonyodalmakat. Ez a világ abból a szempontból igencsak ideális, hogy a karakterek autodidakta módon, saját kedvtelésből sajátítják el az anyanyelv normatív használatát. Így nézne ki a tökéletes világ számotokra?

Viktória: Évekkel ezelőtt nálam a történet és a nyelvi játék mellett a helyesírás volt fókuszban. A nyelv szabályai olyan kódok, amelyek segítségével az ember meghatározza magát, és amelyek ismerete kapaszkodót ad a világban való eligazodáshoz. A minél nagyobb szó-

kincs, kifejezési készség, szövegértés azonban létfontosságú. És ez nem pusztán gyakorlati előny, hanem játék és öröm forrása is.

Győző: A nyelv és a képi ábrázolás ugyanazon az elven működik: közös megegyezések rendszere. Egy egyszerű rajz – két pont és egy vonalka – mindenki számára arc lesz. A kultúra luxus, de óriási érték: ha egy gyerek ráérez, gazdagabbá válik az élete, jobban boldogul, és önmagát is jobban tudja szórakoztatni. Másrészt a világ soha nem lehet tökéletes, szerintem a kételkedés az egyik legfontosabb emberi tulajdonság. Gyerekkorban talán kevésbé erősíti a rendszer, de bennünk van, és meg is kell őriznünk. A kételkedés akkor építő, ha nem gátol, hanem ösztönöz. Tudom, mik a korlátaim, például soha nem fogom tudni úgy rajzolni az anatómiát, mint egy Bernát Barbara, aki tökéletesen alkotta meg Viki nagyobbaknak szóló regényeinek, az *Elképesztőnek* és a *Képtelenségnek* a képi világát. Szóval tisztában vagyok azzal, mit nem fogok elérni. Ez mégsem akadályoz meg abban, hogy a lehető legtöbbet hozzam ki magamból. Nem várok arra, hogy Leonardo Da Vinci legyek – inkább csiszolom, amit tudok, és örülök, ha valamit jól csináltam.

Viktória: Én azért nem kételkedem benned.

Győző: Hát jó, benned én sem kételkedem. Illusztrátorként sok hatás ért: gyerekkorom óta szeretem Réber László rajzait, és a stílusomban sok minden visszaköszön belőlük – ahogy Korcsmáros Pál művészete, a képregények (például az *Asterix*) vagy akár a Disney. Igyekszem azonban úgy vegyíteni ezeket, hogy ne csússzon át a giccsbe.

– *Hogyan lehet elkerülni azt, hogy „átmenj giccsbe”?*

Győző: Jó kérdés. Legtöbbször véletlenül. De lehet, hogy nem is mindig sikerül. Én azt hiszem, hogy ha valami leginkább a sikerhajászásról szól, és mindenáron a legegyszerűbben próbálja elkapni vagy átadni az érzelmeket, akkor az könnyebben át tud csapni giccsbe. Nézzük például az AI-t, ami jelenleg csakis giccsset gyárt, tehát azt hiszem, hogy kell a képletbe a művész, az alkotó személyisége. Többet kell magamból adni, mint csupán érzelmeket, magamnak kell megélnem az érzelmeket, és csak azután vizualizálni.

Viktória: Szerintem az a giccs, hogyha valami „előmésztett”, vagyis annyira egyértelmű, hogy nincs semmi, amin egy kicsit is le kéne rágódnod ahhoz, hogy megértsd. Hirtelen azt mondtam volna, hogy ha valami csak díszítő jellegű, de ez nem igaz. Ha megnézzük Rippl Renáta rajzait, aki sok könyvemet illusztrálta, akkor azt látjuk,

Részlet a *Két bolond százat csinál* című kötetből

hogy a stílusa nagyon is kedves, mondhatni „édes”. Rengeteg díszítés van benne, a színei cukorkaszínek, és mégsem giccs, sőt!

Győző: Egy egyszerű hasonlattal: a *Csillagok háborúja* első része 1977-ben, amikor kijött, még nem giccs, de amikor Blu-Ray-re kibővítették, átszínezték, és megmagyaráztak benne dolgokat, amiket egyáltalán nem kellett volna, az meg már az. Tehát valahol a túlzás is benne van. Ezt tényleg nagyon nehéz megállapítani, mert amikor már mondanék valamit, akkor rájövök, hogy annak az ellenkezője is igaz lehet. A kételkedés fontos tényező a kérdésben: ha azt gondolom bármelyik rajzomról, hogy ezt így is lehetne, vagy úgy kellene, vagy: oké, most ez elég jó, de egyébként még lehetne ezen dolgozni, akkor szerintem jó úton járok, hogy elkerüljem a giccsset.